RAPORT OMAWIAJĄCY WYNIKI BADANIA POTRZEB SENIORÓW ZAMIESZKUJĄCYCH NA TERENIE DĄBROWY BIAŁOSTOCKIEJ PRZEPROWADZONEGO W OKRESIE 07.10. – 17.11.2024 R.

W badaniu dotyczącym potrzeb mieszkańców Dąbrowy Białostockiej, wzięło udział 86 osób, spośród których **80,2%** stanowiły **kobiety**, zaś **19,8%** uzupełnionych ankiet to głos **mężczyzn**. Taki rozkład odpowiedzi między przedstawicielami poszczególnych płci, wskazuje na znaczny współczynnik feminizacji w populacji badanych seniorów. Wśród osób ankietowanych najwyższy odsetek (**44,2%**) stanowiły osoby w wieku **60-69 lat**, a drugą równie licznie reprezentowaną grupą w odsetku **40,7%** respondentów były osoby w wieku **70-79 lat**. Wśród badanych mieszkańców Dąbrowy Białostockiej znalazły się również osoby wieku **80 lat i więcej**, których w badanej populacji było **15,1%.**

W metryczkowej części ankiety znalazło się również pytanie o poziom wykształcenia ankietowanych. Zgromadzone dane wskazują, że zdecydowana większość respondentów **(66,3%)** ukończyła **szkołę średnią lub zawodową**, **17,4%** to osoby z wykształceniem **wyższym,** zaś na posiadanie wykształcenia **podstawowego** wskazało **16,3%** badanych mieszkańców Dąbrowy Białostockiej. Rozmówcy byli również proszeni o wskazanie, jaka jest ich sytuacja życiowa. Z danych wynika, że wśród ankietowanych najliczniejszą **(55,8%)** była grupa osób prowadzących **jednoosobowe gospodarstwo domowe** (mieszkają sami), z kolei badani za**mieszkający ze współmałżonkiem(ą) lub z innymi krewnymi**, stanowili **44,2%** badanych.

Pierwsze pytanie mające pomóc w diagnozie potrzeb osób starszych w gminie Dąbrowa Białostocka brzmiało: **Czy Pana/Pani zdaniem potrzeby i problemy osób starszych w gminie, w której Pan/Pani mieszka, są zauważane?**

Na podstawie uzyskanych informacji można powiedzieć, że głosy badanych były w tym zakresie podzielone. Nieco więcej niż połowa **respondentów (55,8%)** udzieliła na tak postawione pytanie odpowiedzi **twierdzącej** (suma głosów zdecydowanie tak: 10,5% oraz raczej tak: 45,3%). **Przeciwnego** zdania było **31,4% badanych**, zaznaczających odpowiedź nie (suma odpowiedzi raczej nie: 22,1% oraz zdecydowanie nie: 9,3%). Ponadto **12,8%** rozmówców miało trudność w zajęciu jednoznacznego stanowiska w badanej sprawie i odpowiedziało: **trudno powiedzieć**.

Kontynuacją pytania dotyczącego zauważania potrzeb i problemów osób starszych, było **pytanie o ich rozwiązywanie i zaspokojenie**. I jak się okazuje, i w tym zakresie badani mieszkańcy wystawili włodarzom Dąbrowy Białostockiej podobnie

zróżnicowaną ocenę. Okazało się bowiem, że w opinii **52,4%** rozmówców (suma głosów raczej tak: 47,7% i zdecydowanie tak: 4,7%) potrzeby i problemy osób starszych w Dąbrowie Białostockiej **są rozwiązywane i zaspokajane**. **Przeciwnego zdania** było dwukrotnie mniej respondentów, czyli **26,8%** (suma głosów na raczej nie: 22,1 oraz zdecydowanie nie: 4,7%). W przypadku tego pytania, odsetek ankietowanych, którzy mieli trudność w zajęciu stanowiska w badanej kwestii (zaznaczając odpowiedź: trudno powiedzieć) wynosił **20,9%**, czyli był wyższy niż w przypadku pytania poprzedniego. Okazuje się zatem, że zauważanie trudności i potrzeb doświadczanych przez osoby starsze, w opinii badanych mieszkańców Dąbrowy Białostockiej, zdaje się nie zawsze iść w parze z podejmowaniem wysiłków i aktywności na rzecz ich rozwiązania czy zaspokojenia.

OPINIE BADANYCH NA TEMAT ZASPOKOJENIA POTRZEB SENIORÓW W ZAKRESIE ZDROWIA

Kolejne pytania ankiety dotyczyły potrzeb i problemów osób starszych w poszczególnych obszarach ich codziennego funkcjonowania. Pierwszym eksplorowanym obszarem było zdrowie.

Generalnie rzecz biorąc opinie badanych mieszkańców Dąbrowy Białostockiej sugerują, że w zakresie potrzeb zdrowotnych seniorów, w badanej gminie, jest jeszcze wiele do zrobienia. Najwięcej badanych, czyli **76,7%** wskazało, uznało, że na terenie gminy nie jest zaspokojona potrzeba osób starszych, którą jest **dostęp do białych sobót i niedziel na terenach wiejskich, podczas których ma miejsce dostęp do porad lekarskich i badań diagnostycznych,** a nieco mniej badanych (**73,3%)** uskarżało się na brak **szybkiego dostępu do poradni czy oddziałów geriatrycznych,** czy też **poradni specjalistycznych (69,8% wskazań).** Znaczny odsetek badanych tj. **73,3%** zwrócił ponadto uwagę na brak dostępu **bezpłatnej psychoterapii adresowanej do seniorów.** Innymi trudnościami, wskazywanymi przez **58,1%** są **brak dostępu do podmiotów świadczących wsparcie osobom starszym (domy pomocy społecznej, dzienne domy pomocy itd.)** oraz **brak dostępu do edukacji zdrowotnej w postaci kształcenia seniorów przez profesjonalistów edukacji zdrowotne**j czy do **bezpłatnych spotkań i szkoleń z zakresu zdrowego stylu życia.** I jeszcze, mniej więcej niż połowa badanych, czyli **51,2%** stwierdziło, że **poprawienia wymaga dostęp do bezpłatnych badań profilaktycznych,** zaś nieco mniej niż połowa badanych, czyli **46,5%** wskazało, że starsi wiekiem mieszkańcy Dąbrowy Białostockiej **nie mają zapewnionego dostępu do wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego.**

Niemniej, badani mieszkańcy Dąbrowy Białostockiej zauważają również przejawy dbania o zdrowie osób starszych. Wśród pozytywnie zaopiniowanych

aktywności podejmowanych przez stosowne organy na rzecz zaspokojenia potrzeb zdrowotnych najstarszych mieszańców Dąbrowy, znalazła się kwestia **profesjonalnego i życzliwego podejścia kadry usług zdrowotnych wobec seniorów (67,4% wskazań)** oraz **brak barier architektonicznych w większości obiektów publicznych (55,8%).**

Poprosiliśmy również badanych o wskazanie, które z wymienionych potrzeb zdrowotnych seniorów należy uznać za priorytetowe i uczynić je przedmiotem natychmiastowego działania. Wśród licznych wskazań w opinii badanych pierwszoplanową potrzebą jest konieczność zapewnienia dostępu do bezpłatnej psychoterapii adresowanej do seniorów oraz podmiotów świadczących wsparcie osobom starszym. Wielu badanych zgłaszało pilną potrzebę poprawienia szybkiego dostępu do poradni specjalistycznych oraz do poradni i oddziałów geriatrycznych. Inne palące potrzeby wskazywane przez respondentów to zapewnienie dostępu do wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego, czy dostępu do bezpłatnych badań profilaktycznych, Nietrudno zauważyć, iż zgłaszane przez respondentów potrzeby nie mają przymiotu „skomplikowanych" i są ponadto umocowane w katalogu podstawowych praw człowieka.

OPINIE BADANYCH NA TEMAT ZASPOKOJENIA POTRZEB SENIORÓW W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA

Kolejną diagnozowaną potrzebą, była potrzeba bezpieczeństwa. W tym zakresie, podobnie jak było w przypadku zdrowia, badani mieszkańcy Dąbrowy Białostockiej wskazali na liczne aktywności, które w ich opinii organy decyzyjne powinny podjąć na rzecz zaspokojenia poszczególnych potrzeb osób starszych, mieszczących się w kategorii: bezpieczeństwo. Okazuje się bowiem, że żadna z diagnozowanych potrzeb nie została przez badanych uznana za zaspokojoną.

Analiza zgromadzonego materiału pozwala stwierdzić, że szczególnie często jako niezaspokojone wskazywane były trzy potrzeby, do których należała po pierwsze - konieczność zapewnienia **dostępu do spotkań i bezpłatnych szkoleń dotyczących zawierania umów przez telefon oraz zakupów na pokazach (77,9%wskazań),** po drugie - **wykorzystanie autobusów szkolnych do przewozu osób starszych oraz zakup busów ze środków PEFRON dla osób z niepełnosprawnością (76,7%),** zaś trzecią potrzebą sygnalizowaną przez blisko ¾ **(73,3%)** badanych był **brak dostępu bezpłatnych kursów samoobrony**. Badani wskazywali również, że uwaga odpowiednich instytucji powinna być skierowana na zwiększenie **dostępu do spotkań i bezpłatnych szkoleń dotyczących przemocy w rodzinie (68,6% wskazań) czy sposobów działania oszustów, prowadzonych np. przez policję (47,3%).** Można

zatem powiedzieć, że badani mieszkańcy Dąbrowy Białostockiej mają świadomość, jak ważne jest poszerzanie wiedzy w zakresie bezpieczeństwa, co realnie może przełożyć się na codzienność osób starszych.

Wśród innych analizowanych potrzeb z zakresu bezpieczeństwa, które powinny być przedmiotem troski odpowiednich instytucji jest w opinii **48,8%** ankietowanych **wyposażenie osób starszych w odblaski zwiększające ich widoczność na drodze** oraz zapewnienie **dostępu do telefonu zaufania (46,5%** wskazań).

W odniesieniu do potrzeb z zakresu bezpieczeństwa, podobnie jak było to w przypadku zdrowia, poprosiliśmy badanych o wskazanie trzech najpilniejszych potrzeb. I jak się okazało, badani sygnalizowali konieczność zwiększenia dostępu do bezpłatnych szkoleń zarówno tych uwrażliwiających na sposoby działania oszustów, dotyczących przemocy w rodzinie, jak też wyjaśniających kruczki prawne umów zwieranych przez telefon czy zakupów na pokazach. Wymieniana była również potrzeba korzystania z bezpłatnych kursów samoobrony. Na podium znalazło się również wykorzystanie autobusów szkolnych do przewozu osób starszych oraz zakup busów ze środków PEFRON dla osób z niepełnosprawnością Wydaje się zatem, że mieszkańcy Dąbrowy Białostockiej, dzięki zapewnieniu im możliwości podnoszenia wiedzy i kompetencji podczas adresowanych do nich szkoleń, mają szansę zwiększyć poczucie własnego bezpieczeństwa, czyli jednej z podstawowych potrzeb człowieka.

OPINIE BADANYCH NA TEMAT ZASPOKOJENIA POTRZEB SENIORÓW W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ

Trzecim badanym obszarem były potrzeby w zakresie pomocy społecznej. Zapytani o stopień ich realizacji w odniesieniu do osób starszych, mieszkańcy Dąbrowy Białostockiej wskazali, że niemal każdy z diagnozowanych obszarów, nie doczekał się ich zdaniem, stosownych działań właściwych organów, co w efekcie doprowadziło do zaspokojenia jedynie jednej potrzeby najstarszych mieszkańców Dąbrowy w tym zakresie. Pozytywną ocenę otrzymała odpowiedź: **możliwość uzyskania pomocy finansowej lub rzeczowej z Ośrodka Pomocy Społecznej**. W opinii nieco więcej niż połowy **(52,3%)** badanych z Dąbrowy Białostockiej potrzebę tę można uznać za zaspokojoną. Co z innymi potrzebami dotyczącymi pomocy społecznej?

Okazało się, że zdaniem **74,4%** respondentów, starsi wiekiem mieszkańcy Dąbrowy nie mają **możliwości korzystania z osiedlowych punktów samopomocy** czy z **bezpłatnego transportu dla osób mających problem z poruszaniem się (73,3%**

wskazań). Ponadto **70,9%** krytycznie oceniło **dostęp do wolontariatu rówieśniczego,** a **65,1%** wyraziło niezadowolenie z **dostępu do zniżek i ulg w opłatach rachunków oraz bezpłatnych leków dla osób potrzebujących.** W opinii **60,5%** badanych mieszkańców, problemem jest również **dostęp bezpłatnych (lub w preferencyjnych cenach) usług opiekuńczych** czy też m**ożliwość uzyskania dofinansowania do wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego (60,5% wskazań)**.

Co zdaniem badanych mieszkańców Dąbrowy Białostockiej, w pierwszej kolejności wymaga interwencji właściwych organów samorządowych, odpowiedzialnych za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej? Najczęściej wskazywaną była konieczność zapewnienia dostępu do bezpłatnych usług opiekuńczych oraz możliwość korzystania z bezpłatnego transportu dla osób mających problemy z poruszaniem się. Równie często pojawiało się wskazanie dotyczące zwiększenia możliwości korzystania z osiedlowych punktów samopomocowych i rozwijania wolontariatu rówieśniczego. Wielu ankietowych zwracało również uwagę na potrzebę podjęcia działań na rzecz zwiększenia dostępności do zniżek i ulg w opłatach rachunków oraz bezpłatnych leków dla osób potrzebujących oraz dofinansowania do wypożyczania sprzętu rehabilitacyjnego.

OPINIE BADANYCH NA TEMAT ZASPOKOJENIA POTRZEB SENIORÓW W ZAKRESIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I ZAWODOWEJ

Badania dotyczące potrzeb osób starszych mieszkających na terenie poszczególnych gmin, podejmowały również temat aktywności społecznej i zawodowej. Analiza zgromadzonego materiału wskazuje, że w opinii badanych mieszkańców Dąbrowy Białostockiej, zaspokojenie potrzeb seniorów w tym zakresie, w niektórych aspektach jest zadowalające i wychodzi naprzeciw oczekiwaniom seniorów i ich potrzebom. Potrzebą pozytywnie ocenioną przez **84,9%** badanych **była możliwość aktywnego udziału w uroczystościach państwowych**. Rzadziej (**65,1%),** jako zaspokojona została uznana potrzeba, którą jest **wspieranie działalności lokalnych zespołów muzycznych tworzonych przez seniorów,** dalej - **możliwość korzystania z oferty Klubu Seniora mającego propozycje działań również dla mężczyzn (55,8% odpowiedzi)** czy też **możliwość korzystania z lokalnych grup wsparcia (55,8% wskazań).** Co ważne, **53,5%** ankietowanych pozytywnie oceniło **możliwość korzystania z działań międzypokoleniowych,** z kolei **48,8%** wyraziło zadowolenie z **dostępu do oferty kulturalnej w godzinach przedpołudniowych.** Niemniej, w przypadku tej ostatniej odpowiedzi, równie liczną **(45,3%)** była grupa badanych, która miała w tym zakresie zdanie przeciwne. Podobnie rzecz wygląda z zaspokojeniem potrzeby, którą jest **możliwość korzystania z wycieczek krajoznawczych lub wczasów pobytowych w preferencyjnych cenach.** Okazuje się

bowiem, że **47,7%** badanych seniorów uznało tę potrzebę za zaspokojoną, zaś **45,3%** wyraziło przekonanie przeciwne.

Wśród odpowiedzi wskazujących, które z potrzeb osób starszych w zakresie aktywności społecznej i zawodowej, włodarze Dąbrowy Białostockiej powinni uczynić przedmiotem szczególnej troski i wzmożonej aktywności interwencyjnej znalazły się m.in. **dostęp do kształcenia informatycznego i wykorzystania nowych technologii (66,3%), dostęp do szkoleń dostosowujących kompetencje i kwalifikacje seniorów do potrzeb rynku pracy i zmieniających się warunków otoczenia (64%),** czy też **możliwość korzystania z lokalnych grup wsparcia (59,5%).** Problematycznym w jednoznacznej ocenie było odniesienie się wobec potrzeby, którą określono jako **zaangażowanie seniorów w działania z zakresu budżetu obywatelskiego.** W opinii **43**% badanych nie jest ona zapewniona, choć **40,7%** badanych mieszkańców Dąbrowy Białostockiej zaznaczyło odpowiedź: trudno powiedzieć .

Zapytaliśmy również badanych, które potrzeby dotyczące aktywności społecznej i zawodowej, powinny być ich zdaniem, w pierwszej kolejności przedmiotem aktywności właściwych organów? Na podstawie uzyskanych odpowiedzi można zarekomendować, by władze samorządowe podjęły działania na rzecz zwiększenia dostępu do kształcenia informatycznego seniorów i korzystania z nowych technologii, dalej - dostępu do lokalnych grup wsparcia oraz świetlic osiedlowych. Zdaniem niektórych badanych władze powinny również uwzględnić w planowym budżecie środki, na dofinansowanie wycieczek krajoznawczych lub wczasów pobytowych seniorów w preferencyjnych cenach.

OPINIE BADANYCH NA TEMAT ZASPOKOJENIA POTRZEB SENIORÓW W ZAKRESIE KOMUNIKACJI

Ostatnim z analizowanych obszarów potrzeb osób starszych były potrzeby w zakresie komunikacji. Na podstawie zgromadzonych danych można powiedzieć, że jest to płaszczyzna, która w opinii badanych mieszkańców Dąbrowy Białostockiej, wciąż nie uzyskała wystarczającej uwagi odpowiednich jednostek. Badani wszystkie potrzeby odnoszące się do komunikacji, uznali za niezaspokojone.

Przykładowo, **70,9%** respondentów zajęło stanowisko zgodnie z którym, w Dąbrowie Białostockiej **nie jest zapewniony dostęp do informacji dotyczących osób starszych w formie gazety,** jak też identyczny odsetek respondentów wskazał, że **seniorzy nie mają możliwości współtworzenia cyklicznych programów w mediach.** Badani zwrócili również uwagę na brak **dostępu do rocznego kalendarza planowanych imprez społecznych i kulturalnych (65,1% wskazań), 55,8%** uskarżało się na **brak dostępu do strony internetowej dedykowanej osobom starszym**

i dokładnie taki sam odsetek ankietowanych uznał, że na terenie Dąbrowy Białostockiej brakuje **łatwego i szybkiego dostępu do informacji o sprawach ważnych dla osób starszych w postaci tablicy ogłoszeń.** I jeszcze opinia badanych na temat **przepływu informacji między seniorami a władzą samorządową i instytucjami działającymi na rzecz seniorów.** Okazuje się, że **52,3%** badanych uważa, że kwestia ta wymaga podjęcia działań poprawiających obecną jakość przepływu informacji.

Podobnie jak było to w poprzednich obszarach, w odniesieniu do potrzeb z zakresu komunikacji, rozmówcy zostali poproszeni o wskazanie trzech priorytetowych potrzeb odnoszących się do komunikacji. Na podium znalazły się przede wszystkim: dostęp do gazety czy tablicy zawierającej informacje ważne dla osób starszych. Wielu badanych zwracało uwagę na konieczność zadbania o usprawnienie sposobu komunikacji między samymi seniorami, jak też między władzą samorządową i organizacjami działającymi na rzecz osób starszych a osobami starszymi. Kluczowy jest zatem dostęp do informacji, który w opinii badanych mieszkańców Dąbrowy Białostockiej, powinien być lepszy. Wynika z powyższego, iż w opinii badanych mieszkańców, dobra jakościowo komunikacja może realnie przyczynić się do rozwiązania problemów pojawiających się w codzienności osób starszych.

I na koniec, zadaliśmy ankietowanym pytanie, na kim, ich zdaniem powinien spoczywać obowiązek zaspokojenia potrzeb osób starszych? Respondenci mogli wskazać maksymalnie trzy podmioty.

Analizując uzyskane dane można powiedzieć, że badani mieszkańcy Dąbrowy Białostockiej dostrzegają przede wszystkim jeden organ, na którym bez żadnych wątpliwości spoczywa wspominany obowiązek. W opinii **82,6%** respondentów jest nim **samorząd powiatowy i gminny oraz inne jednostki organizacyjne.** Badani dostrzegali również inne podmioty, które mogą pomóc w tym zakresie. Należą do nich **rodzina**, na którą wskazało **70,9%** badanych, czy **organizacje pozarządowe** wskazane przez **39,5%** respondentów. Co więcej, **33,7%** wyraziło pogląd, iż doskonale sprawdziłaby się w tym zakresie działalność **Rady Seniorów** czy **specjalnie zatrudnione osoby (27,9%).** Co ciekawe, **22,1%** badanych upatruje potencjał w **środowisku lokalnym**, np. **w sąsiadach, znajomych**, które mogłoby pomóc w zaspokojeniu potrzeb osób starszych.

Na podstawie opisanych wyników badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Dąbrowy Białostockiej, z pełnym przekonaniem można uznać, że wiele potrzeb osób starszych mieszkających na jej terenie, wciąż nie uzyskało wystarczającej uwagi władz samorządowych i nie zostało zaspokojonych. Badani wskazywali, które wymiary wymagają podjęcia stosownych interwencji, celem poprawienia komfortu

życia najstarszych mieszkańców Dąbrowy. Zadanie to w opinii respondentów spoczywa na barkach wielu podmiotów. Mądre połączenie przede wszystkim zasobów samorządowych, dalej rodzinnych, i tych tworzonych przez Radę Seniorów czy specjalnie zatrudnione osoby, może stanowić skuteczną receptę na liczne wyzwania generowane postępującym procesem starzenia się ludności Dąbrowy Białostockiej.